

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2001:69

UTREDNING ETAPP 2

En hålväg vid Skarphagen

Skarphagen 1:1, Norrköpings stad och kommun, Östergötland

Dnr: 421-2677-2001

Per Nilsson

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar
UV Öst
Roxengatan 7, 582 73 Linköping
Tel. 013-24 47 00
Fax 013-10 13 24
uvost@raa.se
www.raa.se

Text och grafik Per Nilsson
Utskrift UV Öst, Linköping 2001

Kartor ur allmänt kartmaterial, Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2001 Riksantikvarieämbetet
Rapport UV Öst 2001:69
ISSN 1404-0875

Innehåll

Inledning 5

Syfte och metod 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Undersökningsresultat 5

Referenser 7

Administrativa uppgifter 7

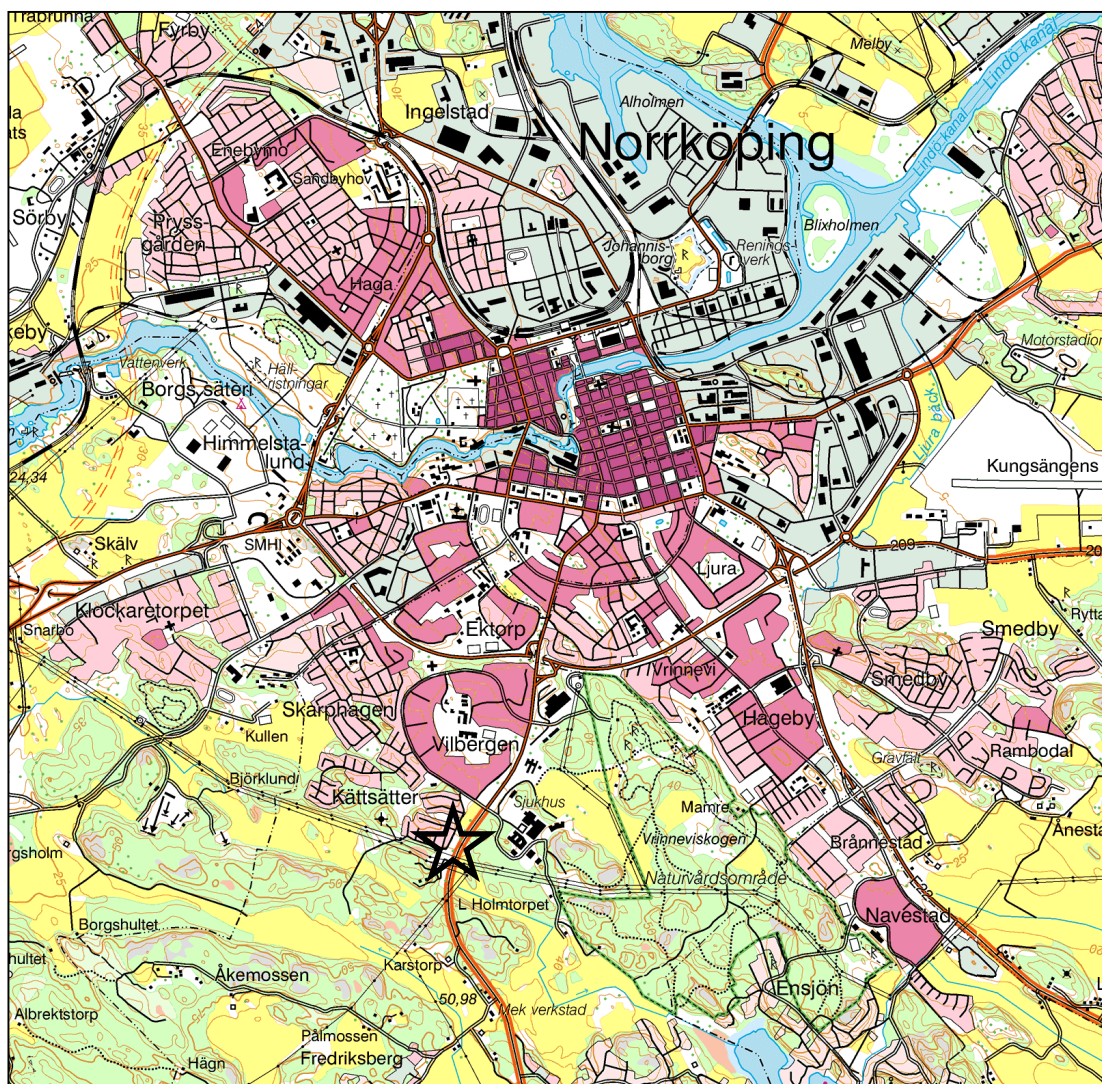

Fig 1. Utdrag ur gröna kartan med platsen för undersökningsområdet markerat.

Ett boplatssläge vid Skarphagen

Vid Skarphagen i Norrköpings södra utkant, norr om Ensjön och väster om Vrinneviskogen, finns goda förutsättningar att hitta kustbundna stenåldersboplatser. Höjderna kring Skarphagen och Kättsätter har utgjort topografiskt lämpliga boplatsslägen, främst under senare delen av yngre stenålder. Skarphagen 1:1 är beläget väster om den medeltida vägsträckningen in mot Norrköping. Utredningen visade inga spår av förhistoriska boplatser, området var dock mycket stört av påförda schaktmassor. En rest av en hålväg tolkades som en del av den gamla vägen mellan Västra Husby och Norrköping.

Inledning

På uppdrag av Norrköpings kommun, Mark och exploateringsenheten, utförde Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst, under november månad en utredning, etapp 2, vid Stora Snutan, Skarphagen 1:1, Norrköpings stad och kommun, Östergötland. Utredningen föranleddes av att Norrköpings kommun avser att utreda kvartersmark för villor inom ett område av Skarphagen 1:1. Dessutom planeras en gång och- cykelväg med samma sträckning som en äldre väg till Gamla Ö. Området uppgår till ca 4 200 m².

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska utredningen, etapp 2, var att konstatera om exploateringsområdet innehöll fornlämningar eller ej.

Utredningen inleddes med en genomgång av Riksantikvarieämbetets fornminnesregister samt studier av äldre kartmaterial. Vid fältdelen grävdes sökschakt med grävmaskin där matjorden avbanades skiktvis ned till orörd mark. Sammanlagt drogs nio sökschakt i området. Schakt och anläggningar mättes in digitalt och registrerades i Riksantikvarieämbetets informationssystem Intrasis.

Topografi och fornlämningsmiljö

Området ligger i ett markant höjdläge på en nivå av ca 42 - 47 m ö h, med flacka sluttningar mot söder och norr. Undergrunden utgörs av sandig morän och berg. På platsen har tidigare funnits en gård, Rosenlund. En stengrund tillhörande gården finns bevarad i östra delen av området liksom flera fruktträd och en syrénerså i västra delen. Gården ligger direkt väster om vägen mot Västra Husby, den sk Gamla Övägen. På östra sidan av vägen låg gården Stora Snutan.

Den äldsta sträckningen av vägen mot Västra Husby och Gamla Ö används idag som cykel- och gångbana och benämns "gamla, Gamla Ö-vägen" (se fig 2). I äldre kartmaterial ligger exploateringsområdet direkt vid den äldre vägsträckningen mellan Norrköping och Västra Husby. Vägen har gamla anor, troligen följer den nuvarande vägen den medeltida sträckningen.

Det aktuella området ligger i ett topografiskt utmärkt läge för en äldre boplat. Under äldre stenålder var området del av en kustnära skärgård. Boplatser från denna tid är undersökta vid Ensjön och Klockaretorpet, ett par kilometer från det aktuella området (Molin 2000, s 33 ff).

Kättsätter, ca 500 meter västerut är närmaste medeltida enhet (RAÄ 75). På Kättsätters ägor är en trindyxa funnen.

Undersökningsresultat

Från höjdrönet ned längs den södra sluttningen var ytan täckt av ett 0,20 – 1,50 m tjockt, ljusgrått lerlager, delvis uppblandad med tegelstenar. Under lerlagret var ett upp till 0,25 m tjockt, sotigt jordlager med tegelkross, porslin, järnföremål mm. Lagret utgjorde resterna av den rivna gården Rosenlund. Närmast den naturliga undergrunden fanns ett lager med gråsvart sand/silt, med inslag av tegel, fajans och enstaka bitar glaserad keramik av yngre rödgodstyp. Lagret har byggts upp av lång tids odling. Den äldsta delen av odlingslagret har utifrån fynden daterats till ca 1600 – 1700-tal. Möjligen har området utnyttjats som en utmark till den större gården Kättsätter.

Även på krönet och längs den norra sluttningen var påförda schaktmassor. Massornas tjocklek varierade mellan 0,15 – 1,30 m, tunnast på krönet och tjockast i sluttningen. I två schakt längs den norra sluttningen fanns resterna av en asfaltsbelagd väg. I det västra av schakten fanns en äldre hålväg bevarad under asfaltsvägen. Hålvägen syntes som ett skålformat skikt i profilen och bestod av grå, hårt packad och sandig humus. Hålvägen, liksom den senare asfaltsbelagda vägen löper i östvästlig riktning intill den norra sidan av en bergsklack. Hålvägen kan ha samband med gården Rosenlund, mer sannolikt är dock att den är en rest av den medeltida vägen mellan Västra Husby och Norrköping som troligen haft samma sträckning som den sk ”gamla, gamla Ö-vägen”, se fig 2.

Linköping i december 2001

Per Nilsson

Referenser

Molin, F. 2000. *Mesolitikum i västra Östergötland – forskningsläge och aktuella problemområden*. Vetenskaplig verksamhetsplan för UV Öst. Arkeologiskt program 2000 – 2002. Rapport UV Öst 2000:21. Linköping.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 421-2677-2001.

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 220-13266-01, 2001-10-15.

Projektnummer: 1520380.

Undersökningstid: 13-14 november 2001.

Projektgrupp: Karin Lindeblad, Per Nilsson

Exploateringsyta: ca 4 200 m².

Undersökt yta: ca 165 löpmetrar.

Läge: Ekonomiska kartan, blad 8G 8e Vilbergen, x 6493412,93 y 1521174,3.

Koordinatsystem: Rikets (RT 90).

Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: x 6493412,93 y 1521174,03.

Höjdsystem: RH 1970.

Fynd: tillvaratogs ej.

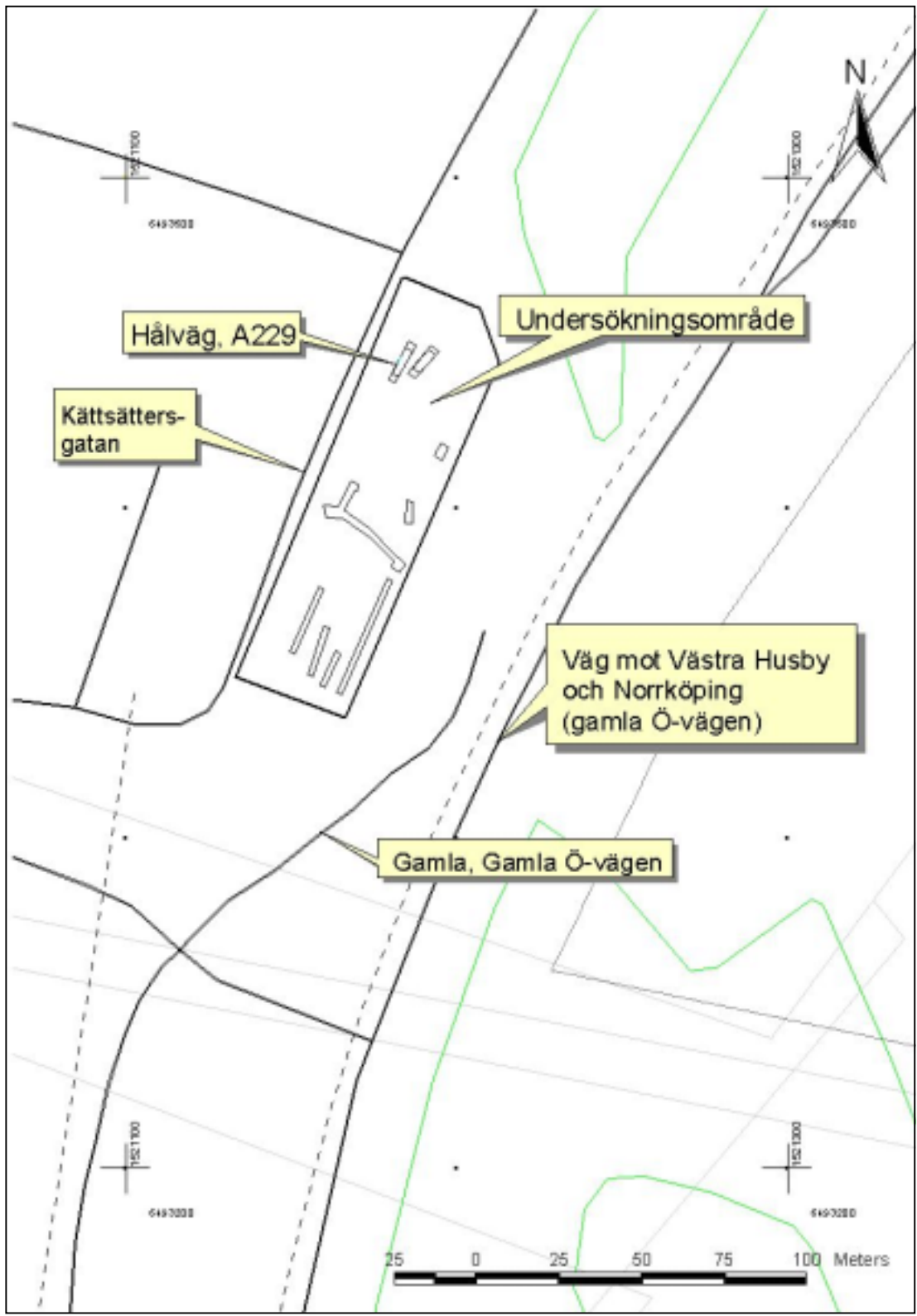

Fig. 2 Utdrag ur ekonomiska kartan med undersökningsområdet, schakt och vägar markerade.